

DE TEKST



De tekst verklaard

Deze woorden zijn een regel of richtlijn die door Salomo is gegeven met een belangrijk doel. In de hoofdstukken die aan de tekst voorafgaan, schetst hij – uitvoering en gedetailleerd – de ijdelheid van alle schepselen onder de hemel. Daardoor zouden de mensen ontevreden kunnen worden met hun staat in dit leven. Daarom slaat Salomo in zijn grote wijsheid hier een andere weg in. Hij begint dit hoofdstuk met bepaalde aanwijzingen en vertroostingën zodat ze iets hebben om zich mee te wapenen tegen de zorgen en de moeiten van dit leven. De eerste regel vinden we in vers 1: ‘Beter is een goede naam dan goede olie.’ Dat wil zeggen dat een goede naam, die wordt verkregen en behouden door een godzalige wandel, een bijzondere zegen van God is die het hart van de mens in alle ijdelheden van dit leven meer vreugde en troost schenkt dan de kostelijkste olie de uitwendige zintuigen kan bieden. Sommigen die dit gehoord hebben, zullen misschien tegenwerpen dat naam en faam in dit leven maar weinig troost schenken, als we bedenken dat daarna de dood volgt, het ellendige einde van alle mensen. De wijze Salomo ontkracht deze tegenwerping echter met een tweede regel die we vinden in de woorden van onze tekst: ‘Beter is (...) de dag des doods dan de dag dat iemand geboren wordt.’ Om de eigenlijke betekenis van deze woorden te begrijpen, moeten we *drie punten* overdenken. Ten eerste wat de dood is die hier genoemd wordt. Ten tweede hoe we met recht kunnen zeggen dat onze sterfdag beter is dan onze geboortedag. En ten derde in welk opzicht onze sterfdag beter is.

Ten eerste is de dood het verliezen van het leven als een straf die vanwege de zonde door God is bepaald en aan de mens is opgelegd. De dood is dus eerst een verlies van het leven. De aard van de dood is namelijk de afwezigheid of het gemis van het leven dat God de mens bij zijn schepping heeft verleend. Daar wil ik nog aan toevoegen dat de dood een straf is. In het bijzonder wil ik wijzen op de aard en de eigenschappen van de dood en aantonen dat de dood is geschikt als een middel om Gods recht en gerechtigheid te volvoeren. Paulus verklaart duidelijk dat de dood een straf is met de woorden dat ‘door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood’. Ook zegt hij dat de dood de bezoldiging of het loon op de zonde is. Verder zijn er bij elke straf drie partijen betrokken: de strafeiser, de strafwaardige en de uitvoerder van de straf. God heeft deze straf ingesteld toen de mens nog in de staat der rechtheid verkeerde door een plechtige wet die als volgt luidt: ‘Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven’ (Gen. 2:17).

Iemand zou daar echter tegen kunnen inbrengen dat de Heere bij monde van de profeet Ezechiël heeft gezegd dat Hij geen lust heeft in de dood van een goddeloze en dat Hij dus de dood niet verordineerd heeft. Het is niet moeilijk hierop verschillende antwoorden te geven. Ten eerste zegt de Heere dit niet tegen alle mensen of over alle mensen, maar tegen Zijn eigen volk, de kerk uit de Joden, zoals blijkt uit de voorafgaande zin: ‘Gij mensenkind, zeg tot het huis Israëls.’ Ten tweede moeten deze woorden niet in absolute, maar in relatieve zin worden opgevat: God verkiest de bekering en het berouw van de zondaar boven zijn dood en ondergang. Ten derde willen deze woorden zeggen dat God geen lust of vermaak heeft in de dood van een zondaar, omdat dit de ondergang en vernietiging van het schepsel is. Dat staat echter niet in de weg dat God desondanks de dood van de zondaar kan en zal eisen, namelijk als zijn gepaste en welverdiende straf om daardoor Gods recht te volvoeren. God is even rechtvaardig als genadig.

Misschien werpt iemand tegen dat Adam onmiddellijk na zijn val verdeld had moeten worden als de dood inderdaad door God was ingesteld. Er staat immers letterlijk: ‘Als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.’

Antwoord: Bijbelteksten zijn wettisch of evangelisch. De Wet en het

Evangelie zijn twee verschillende en onderscheiden delen van Gods Woord. De eerste tekst is wettisch. Er is echter een uitzondering die ontleend is aan het Evangelie of aan het genadeverbond dat met Adam is gesloten en aan hem is geopenbaard na zijn val. De uitzondering is: u zult zeker sterven als u van de verboden vrucht eet, tenzij Ik u een middel geef om u van de dood te verlossen, namelijk het Zaad van de vrouw, Dat de kop van de slang zal vermorzelen. We kunnen ook antwoorden dat Adam en heel zijn nageslacht is gestorven, onmiddellijk na de val, omdat zijn lichaam sterfelijk werd en zijn ziel werd onderworpen aan de vloek van de wet. En hoewel God Adam eerst niet volkomen wilde verdelgen, maar hem slechts strafte met het begin van de eerste en de tweede dood, deed Hij dat in grote wijsheid, zodat Hij in Zijn recht plaats kon maken voor genade. Dat was onmogelijk geweest als Adam was gestorven.

De uitvoerder van deze straf is Hij Die deze straf aan de mens oplegt en Die ook Zelf God is, zoals Hij van Zichzelf getuigt in de profeet Jesaja: 'Ik maak de vrede en schep het kwaad' (Jes. 45:7). Er is drieërlei kwaad: natuurlijk, zedelijk en materieel. Natuurlijk kwaad is de vernietiging van de orde die God door de schepping in elk schepsel heeft gelegd. Zedelijk kwaad is het gemis van de gerechtigheid en deugd die de wet van de mens eist. Dit wordt zonde genoemd. Materieel kwaad is alles wat in zichzelf een goede schepping van God is, maar vanwege de val van de mens schadelijk is voor de gezondheid en het leven van de mens, zoals dolkruid, monnikskap, gevlekte scheerling en alle andere soorten gif. Deze woorden van Jesaja gaan niet over zedelijk kwaad, maar over materieel of natuurlijk kwaad. Onder dit laatste kwaad valt de dood, die de verwoesting of de vernietiging is van de geschapen menselijke natuur.

De strafwaardige is de mens, niet God. De mens heeft door zijn zonde en ongerechtigheid deze straf over zich afgeroepen. Daarom zegt de Heere in Hosea: 'Het heeft u bedorven, o Israë!, want in Mij is uw hulp' (Hos. 13:9).

Iemand zal misschien tegenwerpen dat de mens al sterfelijk was in de staat der rechtheid voor de val. Antwoord: Het gestel of de natuur van het menselijk lichaam waren in zichzelf sterfelijk, omdat ze opgebouwd waren uit water, aarde en andere elementen, die in zichzelf

veranderlijk zijn.¹ Als we echter letten op de genade en de zegen waarmee God in de schepping het menselijk lichaam had begiftigd, was het onveranderlijk en onsterfelijk en zou het ook door dezelfde zegen hebben kunnen voortbestaan als de mens niet gevallen was. Toen de mens door zijn val zich van deze gave en zegen had beroofd, werd hij in elk opzicht sterfelijk.

Het verschil tussen de dood van een mens en de dood van een dier

Hieruit blijkt ten dele wat de dood is. Om dit punt beter te begrijpen, moeten we echter onderscheid maken tussen de dood van een mens en de dood van een dier. De dood van een dier is de totale en definitieve vernietiging van het hele schepsel. Want het lichaam wordt ontbonden tot het stof dat het eerst was en de ziel² die voortkomt uit de lichaamswarmte, wordt tot niets. Maar bij de dood van de mens is het anders. Het lichaam vergaat wel voor een tijd tot stof, maar toch moet het in het laatste oordeel weer opstaan en onsterfelijk worden. De ziel bestaat in zichzelf buiten het lichaam en is onsterfelijk. Misschien vraagt iemand nu hoe de ziel dan de tweede dood kan sterven. Antwoord: De ziel sterft niet omdat ze volkomen vernietigd is, maar omdat het is alsof ze er niet was en ophoudt te bestaan wat betreft de gerechtigheid en gemeenschap met God. Dit is inderdaad de dood van alle doden: het schepsel leeft en bestaat, maar is beroofd van alle vertroostende gemeenschap met God.

De reden voor dit verschil is dat de ziel van de mens een geest of geestelijke materie is, terwijl de ziel van een dier geen materie is, maar

-
1. Noot vertaler: volgens de klassieke geneeskunde bestond het lichaam van de mens, net als de wereld zelf, uit de vier elementen lucht, water, aarde en vuur. Als deze elementen in harmonie waren, was iemand gezond. Verstoring van deze harmonie leidde tot ziekte of tot de dood. (Alle andere noten in het vervolg van dit boek zijn ook van de vertaler.)
 2. In de oudheid geloofden sommige filosofen dat er verschillende zielen zijn. Aristoteles stelde dat dieren ook een ziel hebben. Daarmee kunnen ze waarnemen en voelen. Deze animale ziel is sterfelijk. De menselijke ziel is echter rationeel en onsterfelijk. Ook in de christelijke theologie was er een stroming die deze visie van Aristoteles aanhing.

een kracht of eigenschap van de natuur. Ze heeft ook geen bestaan in zichzelf, buiten het lichaam, waarvan ze volkomen afhankelijk is. De ziel van de mens is daarentegen uit niets geschapen en in het lichaam geblazen. Ze gaat uit van het lichaam en verblijft in het lichaam.

Tweeërlei dood

Zoals er tweeërlei leven is, is er ook tweeërlei dood, de lichamelijke en de geestelijke dood. De lichamelijke dood is niets anders dan de scheiding van ziel en lichaam, zoals het lichamelijke leven de vereniging van lichaam en ziel is. Deze dood wordt de *eerste* dood genoemd, omdat ze in de tijd aan de tweede voorafgaat. De geestelijke dood is de scheiding van de hele mens met lichaam én ziel van de genadige gemeenschap met God. De eerste dood is slechts een ingang tot de dood, de tweede dood is de voltooiing van de dood. Zoals de ziel het leven van het lichaam is, zo is God het leven van de ziel en zo is Zijn Geest de ziel van onze ziel. Het gemis van gemeenschap met Hem brengt niets dan de eindeloze en onuitsprekelijke verschrikkingen en kwellingen van de dood.

De geestelijke dood heeft drie verschillende trappen. De eerste is dat een mens wel in tijdelijk opzicht leeft, maar dood is in de zonde. Hierover spreekt Paulus in 1 Timotheüs 5:6: 'Maar die haar wellust volgt, die is levend gestorven.' Dit geldt van nature van alle mensen. Ze zijn kinderen des toorns en dood door de misdaden en de zonden (zie Ef. 2:1,3). De tweede trap is het einde van dit leven, als het lichaam in de aarde gelegd wordt en de ziel neerdaalt naar de plaats van kwelling. De derde trap is op de oordeelsdag, als lichaam en ziel weer verenigd worden en beide gaan naar de plaats van de verdoemden om daar voor eeuwig gepijnigd te worden.

We hebben nu stilgestaan bij de aard van de dood, de verschillen tussen de dood van mens en dier en de verschillende soorten van de dood. Hieruit volgt heel duidelijk dat in onze tekst niet over de geestelijke, maar over de lichamelijke dood wordt gesproken, omdat de dood daar wordt gesteld tegenover de geboorte van de mens. De woorden moeten dus wel de volgende betekenis hebben: het moment van de tijdelijke dood, waarop het lichaam en de ziel van de mens van

elkaar gescheiden worden, is beter dan de tijd waarop iemand wordt geboren en ter wereld komt.

Waarin de dag des doods beter is

Tot zover ons eerste punt. Nu volgt ons *tweede* punt, namelijk hoe deze woorden van Salomo waar kunnen zijn: 'Beter is (...) de dag des doods dan de dag dat iemand geboren wordt.' Ik stel deze vraag niet om de Schrift, die de waarheid zelf is, ter discussie te stellen, maar opdat we ten volle overtuigd zouden zijn van de waarheid van de woorden die Salomo hier uitspreekt. Er kunnen namelijk verschillende argumenten voor het tegendeel aangevoerd worden. Laten we daarom deze vraag behandelen. De mogelijke argumenten of bezwaren hiertegen kunnen we allemaal tot *zes punten* terugbrengen.

Het eerste bezwaar is afkomstig van geleerden. Het is volgens hen het beste om nooit geboren te worden en het een-na-beste om spoedig te sterven. Als het inderdaad het allerbeste in de wereld is om helemaal nooit geboren te worden, dan is er niets ergers dan te sterven nadat we geboren zijn.

Antwoord: Er zijn twee soorten mensen. Er zijn mensen die in hun zonden leven en sterven zonder zich te bekeren. En er zijn mensen die zich ongeveinsd bekeren en geloven in Christus. Het bovenstaande bezwaar is wel van toepassing op de eerste groep mensen. Van hen kunnen we hetzelfde zeggen als wat Christus van Judas sprak: 'Het ware hem goed, zo die mens niet geboren ware geweest' (Matth. 26:24). Het is echter niet juist om deze woorden op de tweede groep mensen toe te passen. Voor hen die zich in dit leven tot God bekeren, is het juist het allerbeste om geboren te worden, omdat hun geboorte een stap is in hun voorbereiding op hun geluk. Daarna is het voor hen het beste om spoedig te sterven. Door de dood komen ze immers in bezit van datzelfde geluk. Dat is de reden dat Bileam de dood der oprechten begeerde te sterven en dat Salomo in deze tekst de dag van de dood verkoos boven de dag van de geboorte. Ze wisten immers welk einde er volgt op een godzalig leven, en hoe de dood der oprechten is.

Het tweede bezwaar is afkomstig uit de getuigenissen van de Schrift. ‘De bezoldiging der zonde is de dood’ (Rom. 6:23). De dood is een vijand van Christus (1 Kor. 15) en de vloek van de wet. Daaruit schijnt te volgen dat de mensen door de dood het loon en de betaling van hun zonden ontvangen. De sterfdag is een droevige dag waarin de vijand ons te sterk wordt. Wie sterft, is vervloekt.

Antwoord: We moeten de dood op twee manieren beschouwen. In de eerste plaats zoals de dood in zichzelf is, in zijn eigen natuur. In de tweede plaats zoals de dood is veranderd door Christus. In zichzelf beschouwd is de dood inderdaad het loon op de zonde en een vijand van Christus en van al Zijn leden. De dood is de vloek van de wet, ja, de voorstad en de poort van de hel. Dat geldt echter niet voor het tweede punt. Want door de verdienste van de dood van Christus is de dood niet langer een plaag of een straf. De dood wordt van een vloek in een zegen veranderd. Ze wordt een doorgang of weg tussen dit en het eeuwige leven en als het ware een smalle poort of deur waardoor we deze wereld verlaten en de hemel ingaan. In dit opzicht is de spreuk van Salomo volkomen waar. Als we geboren worden, komen we terecht in een dal van ellende. Als we echter later uit deze wereld gaan, als de dood door de dood van Christus veranderd is, gaan we voor eeuwig met alle heiligen de hemelse vreugde en zaligheid binnen.

Het derde bezwaar is afkomstig uit de voorbeelden van zeer eerbiedwaardige mensen die gebeden hebben om verlost te worden van de dood. Zo ook onze Zaligmaker Christus, Die heeft gebeden: ‘Vader, of Gij wildet deze drinkbeker van Mij wegnemen! Doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede’ (Luk. 22:42). En David bad: ‘Keer weder, Heere; red mijn ziel; verlos mij om Uwer goedertierenheid wil. Want in de dood is Uwer geen gedachtenis; wie zal U loven in het graf?’ (Ps. 6:5-6). Toen de profeet Jesaja tegen Hizkia had gezegd dat hij zijn huis moest bereiden en dat hij zou sterven, weende Hizkia gans zeer vanwege de naderende dood (Jes. 38:3). Deze voorbeelden van zeer eerbiedwaardige mensen, ja, van de Zoon van God Zelf, kunnen de indruk wekken dat onze sterfdag de verschrikkelijkste en droevigste dag is die er is.

Antwoord: Toen onze Zaligmaker Christus zo tot Zijn Vader bad,

verkeerde Hij in grote nood. Hij stond toen als onze Verlosser in onze plaats om alles te lijden wat wij in eigen persoon voor de zonde hadden moeten lijden. Daarom bad Hij niet alleen tegen de dood, maar tegen de vervloekte kruisdood. Hij vreesde niet de dood zelf, die de scheiding is van lichaam en ziel, maar de vloek van de wet, die met de dood verbonden is, namelijk de onuitsprekelijke toorn en verbolgenheid van God. Het was niet de eerste dood die Hem benauwde, maar de eerste en de tweede dood samen. En toen David de zesde psalm dichtte, was hij niet alleen ziek naar het lichaam, maar was hij ook ontsteld door de grootst mogelijke beproeving: hij worstelde in zijn geweten met de toorn van God, zoals blijkt uit de woorden van de volgende tekst, waar hij zegt: 'O Heere, straf mij niet in Uw toorn.' Hieruit blijkt dat hij niet alleen tegen de dood bad, maar tegen de dood op het moment van die smartelijke beproeving. Op andere ogenblikken was hij niet zo bang voor de dood, zoals hij zelf getuigt: 'Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen.' Hij bad dus alleen voor verlossing van de dood die verbonden was met het besef van Gods toorn. Hizkia bad ten slotte of de dood afgewend mocht worden, echter niet alleen omdat hij wilde leven en God wilde dienen in Zijn Koninkrijk. Er was nog een andere en meer bijzondere reden. Toen de profeet de tijding van zijn dood bracht, had hij nog geen nageslacht en had hij geen zoon uit zijn eigen lichaam die hem in zijn koninkrijk kon opvolgen. Iemand zal zeggen: 'Welke grond had Hizkia om te bidden om verlossing van de dood om die reden?' Antwoord: Dat mocht hij doen, want God had een bijzondere belofte gedaan aan David en aan zijn nageslacht dat er, zolang zij God vreesden, altijd een van zijn zoons op de troon van het koninkrijk zou zitten. Toen de profeet deze boodschap bracht, herinnerde Hizkia zich wat God had beloofd en hoe hij de voorwaarde had gehouden door voor God te wandelen met een oprecht hart en te doen wat welbehaaglijk was voor Zijn aangezicht. Daarom bad hij om van de dood verlost te worden, niet zozeer omdat hij het gevaar van de dood vreesde, maar omdat hij nakomelingen begeerde. God hoorde en verhoorde dit gebed. Hij deed nog vijftien jaar toe tot de dagen van Hizkia en gaf hem na twee jaar Manasse.

Het vierde bezwaar is dat zij die als de beste mensen worden beschouwd, vaak een ellendig levenseinde hebben. Sommigen eindigen hun dagen in wanhoop, anderen tieren en vloeken, en weer anderen hebben verschrikkelijke kwellingen te verduren. Het lijkt dus wel of de dag van de dood de dag van de grootste smart en ellende is.

Antwoord: Ten eerste moeten we de staat van een mens voor God niet beoordelen aan de hand van uitwendige dingen, hetzij zegeningen of oordelen, hetzij leven of dood. Want, zoals Salomo zegt: 'Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en de reine, als de onreine; zo dien die offert, als dien die niet offert; gelijk de goede, alzo ook de zondaar; dien die zweert, gelijk als dien die de eed vreest.' Ten tweede wil ik het volgende antwoord geven op de bijzonderheden die hierboven worden genoemd. Eerst wat betreft de wanhoop. Weliswaar worden niet alleen goddeloze en losbandige mensen door wanhoop gekweld op hun sterfbed, maar ook boetvaardige zondaren. Hoewel de laatsten nog leven en in hun bed liggen, zeggen ze op hun ziekbed vaak dat ze het gevoel hebben dat ze in de hel zijn en de kwellingen en foltering van de hel ervaren. Ondanks dit alles twijfel ik er niet aan dat een kind van God, dat Hem zeer dierbaar is, door een afgrond van wanhoop heen de eeuwige zaligheid kan bereiken. Dit blijkt uit de wijze waarop God handelt in de verlossing. Al Gods werken worden gedaan in een weg van onmogelijkheden. In de schepping werd alles gemaakt, niet uit iets, maar uit niets, wat lijnrecht tegen de loop van de natuur ingaat. In het werk van de verlossing geeft God leven, niet uit het leven, maar door de dood heen. Als we een recht zicht hebben op Christus aan het kruis, zullen we ons paradijs uit het paradijs in het midden van de hel zien. Want door Zijn eigen vervloekte dood brengt Hij ons het leven en het eeuwig geluk. Zo ook bij de krachtvolle roeping. Als het God behaagt mensen tot Hem te bekeren en te wenden, doet Hij dit door middel van de verkondiging van het Evangelie. We zouden redelijkerwijs verwachten dat dit alle mensen juist van God af zou drijven. Want het Evangelie staat even haaks op de menselijke natuur als vuur en water, en licht en duisternis elkaars tegenpolen zijn. Ondanks dit alles, hoewel het Evangelie zo tegen de aard en het hart van de mens indruist, wordt hij daardoor overtuigd en tot God bekeerd. Bovendien, als

God Zijn eigen knechten naar de hemel wil brengen, leidt Hij hen door het onmogelijke heen, zelfs door de poorten van de hel. En als het Hem behaagt om hen afhankelijk te maken van Zijn gunst en voorzienigheid, doet Hij hun Zijn toorn gevoelen en ervaren dat ze niets zijn in zichzelf, opdat ze geheel afhankelijk zijn van Hem en enkel zijn wat ze in Hem zijn. Welbeschouwd is het duidelijk dat een kind van God naar de hemel kan gaan door de diepe afgrond van de hel. De liefde van God is als een zee. Wie daarin wordt geworpen, voelt de bodem niet en ziet de kust evenmin. Daarom kom ik tot de slotsom dat wanhoop de zaligheid van hen die krachtdadig geroepen worden niet kan schaden, als deze wanhoop het gevolg is van zwakheid van de natuur of zondebesef, zelfs als deze optreedt ten tijde van het sterven. De andere ongewone gebeurtenissen die op het sterfbed plaatsvinden, zijn gevolgen van ziekten. Schreeuwen en vloeken zijn een gevolg van zwaarmoedigheid en vlagen van waanzin, die vaak optreden na hoge koorts, omdat de gal dan in de hersenen terechtkomt.³ Het beven van de lippen, het draaien van de nek, het schokken van de ledematen en het schudden van het hele lichaam worden veroorzaakt door krampen en stuiptrekkingen ten gevolge van veel ontlasting. En terwijl sommigen tijdens hun ziekte zo sterk zijn dat drie of vier mannen hen niet op de grond kunnen houden zonder hen vast te binden, komt dit niet door tovenarij of bezetenheid, zoals de mensen meestal denken, maar door gal in de aderen. En dat anderen na hun dood zo zwart worden als pek, zoals Bonner, kan het gevolg zijn van een kneuzing, of een abces, of van zwarte geelzucht, of van de verrotting van de lever. Het duidt niet altijd op bijzondere oordelen van God. Deze en soortgelijke ziekten, met hun symptomen en ongewone verschijnselen, ontnemen mensen wel hun gezondheid, het goede gebruik van sommige lichaamsdelen en ook van hun verstand, maar ze kunnen hun ziel het eeuwige leven niet ontnemen. Alle zonden veroorzaakt door ernstige ziekten en

3. Dit is een verwijzing naar de opvatting van de Griekse arts Hippokrates dat het lichaam bestaat uit de lichaamssappen slijm, bloed, gele gal en zwarte gal. Een teveel of tekort van een van deze sappen kon ziekten veroorzaken. Bij zwaarmoedigheid of melancholie – μέλας (*melas*: zwart) en χολή (*cholē*: gal) – had iemand te veel zwarte gal.

bedreven door boetvaardige zondaren, zijn zonden van zwakheid. Als ze tot kennis van deze zonden komen en hun verstand weer kunnen gebruiken, zullen ze opnieuw berouw hebben. Als dat niet gebeurt, zullen hun zonden vergeven en begraven worden in de dood van Christus. We moeten niet zo veel belang hechten aan het einde van een mens, hoe ongewoon het ook is, als we weten hoe goed zijn leven is geweest. We moeten iemand niet naar zijn dood, maar naar zijn leven oordelen. En als het waar is dat vreemde ziekten en ongewoon gedrag op het sterfbed zelfs de beste mensen kunnen overkomen, moeten we leren om anders te oordelen over hen die voor de poorten van de dood liggen. De gangbare opvatting is dat wie rustig sterft en als een lam heengaat (wat bij bepaalde ziekten zoals tuberculose voor iedereen kan gelden), rechtstreeks naar de hemel gaat. Als echter de kracht van de ziekte iemand ongeduldig maakt en hij buiten zichzelf raakt, zeggen de mensen meestal dat het een oordeel van God is om een huichelaar openbaar te maken of een goddeloze te straffen. De waarheid is echter anders. Iemand kan inderdaad als een lam sterven en toch naar de hel gaan. En wie sterft onder verschrikkelijke kwellingen, met ongewone bewegingen van zijn lichaam, kan naar de hemel gaan. We moeten de staat van een mens voor God niet beoordelen aan de hand van zijn uitwendige toestand in leven of in sterven.

De vijfde tegenwerping is dat de duivel het meest op de been is om iemand te verzoeken, als hij heel dicht bij de dood is. Hoe meer iemand door de satan bestookt wordt, hoe gevaarlijker en ernstiger zijn toestand is. Daarom lijkt het misschien wel of er geen ergere dag is dan de dood.

Antwoord: De omstandigheden waaronder Gods kinderen sterven zijn verschillend. Sommigen zijn vrij van verzoeken, zoals Simeon, die het uitjubelde toen hij Christus had gezien: 'Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord.' Hij twijfelde er niet aan dat hij al zijn verdere dagen in volkomen vrede zou doorbrengen. Anderen worden gekweld door verzoeken. Hoewel hun toestand erg moeilijk en ingewikkeld kan zijn, staan ze vanwege de kracht en de hevigheid van de verzoeking niet verder van de zaligheid af. God is namelijk tegenwoordig met de onuitsprekelijke troost van Zijn

Geest. Als wij het zwakst zijn, is Hij zeer sterk in ons, omdat Zijn kracht in zwakheid wordt volbracht. Daarom lijdt de duivel, zelfs op het moment dat een mens sterft, de grootste nederlaag terwijl hij de grootste overwinning verwacht.

De zesde tegenwerping is dat een onnatuurlijke en plotselinge dood een smartelijke vloek is en dat niets wat een mens in dit leven kan overkomen zo erg is. Daarom lijkt het misschien of er geen droeviger dag is dan de dag van een onverwachte dood.

Antwoord: Het is inderdaad waar dat een plotselinge dood een vloek en een smartelijk oordeel van God is. Daarom zijn mensen terecht bang om te sterven. Als we echter alles goed overwegen, moeten we meer bevreesd zijn voor een onrustig en slecht leven dan voor een plotselinge dood. Want hoewel de dood kwaad is, zoals hij inderdaad in zichzelf is, moeten we niet denken dat de dood enkel kwaad is. Ze is niet kwaad voor alle mensen en evenmin in alle opzichten. Ik zeg dat de dood niet kwaad is voor alle mensen, omdat geen enkele dood kwaad is of een vloek is voor hen die in Christus zijn, die verlost zijn van de hele vloek van de wet. Daarom zegt de Heilige Geest: 'Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, want zij rusten van hun arbeid' (zie Openb. 14:13). Dat betekent dat zij die dit leven verlaten als leden van Christus, ingaan in de eeuwige zaligheid, welke dood ze ook sterven, zelfs als dit een plotselinge dood is. Ik zeg opnieuw dat een onverwacht sterven niet in alle opzichten kwaad is. De dood is niet kwaad omdat hij onverwacht komt, maar omdat hij gewoonlijk mensen onvoorbereid wegneemt. Daardoor wordt een sterfdag een zwarte dag, waarin ze halsoverkop gestort worden in de afgrond van de hel. Anderzijds, als een mens gereed en bereid is om te sterven, is een onverwachte dood in feite geen dood, maar een snelle en spoedige ingang tot het eeuwige leven. Nu al deze tegenwerpingen weerlegd zijn, blijkt duidelijk hoe waar de woorden van Salomo zijn dat de dag des doods beter is dan de dag dat iemand geboren wordt.